

УДК 373.2.016:82

DOI: [https://doi.org/10.63437/3083-6425-2026-2\(101\)-08](https://doi.org/10.63437/3083-6425-2026-2(101)-08)**Гавриш Наталія,**

докторка педагогічних наук,
професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

Havrysh Nataliia,

Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor of the Department of General Pedagogy and Preschool Education,
Lesia Ukrainka Volyn National University,
Lutsk, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-9254-558X>

РИТУАЛІЗОВАНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ З ЛІТЕРАТУРНИМИ ТВОРАМИ

Анотація.

У статті розкрито художньо-педагогічний потенціал ритуалів літературного читання як ядра системи формування читачької культури у дітей раннього та дошкільного віку. Обґрунтовано актуальність ритуалізації читання як засобу подолання фрагментарності взаємодії дітей з літературними творами та надання читанню статусу культурної події. На основі аналізу наукових джерел і практики роботи закладів дошкільної освіти представлено авторську систематизацію ритуалів літературного читання за функціональними групами. Схарактеризовано їхню роль у забезпеченні емоційної безпеки, смислової цілісності читачького досвіду, розвитку емпатії, уваги, здатності до інтерпретації художніх смислів і творчого самовираження. Доведено, що системне впровадження ритуалів літературного читання сприяє формуванню стійкого ціннісного ставлення до книги та становленню читання як культурної практики дитини.

Ключові слова: читачька культура; літературне читання; ритуали читання; дошкільна освіта; художньо-педагогічна взаємодія.

RITUALIZED FORMS OF CHILDREN'S INTERACTION WITH LITERARY WORKS

Summary.

The article reveals the artistic and pedagogical potential of literary reading rituals as the core of a system for forming reading culture in early and preschool children. The relevance of ritualizing reading is substantiated as a way to overcome the episodic and fragmented nature of children's interaction with literary texts and to restore reading as a meaningful cultural event. Based on the analysis of scholarly sources and the practical experience of preschool educational institutions, the author proposes a functional classification of literary reading rituals and characterizes their pedagogical and aesthetic roles.

The study demonstrates that reading rituals ensure emotional security, predictability, and semantic integrity of children's reading experience, support stable expectations, and foster a positive emotional attachment to books. Particular attention is paid to rituals that structure the reading situation, facilitate children's entry into the artistic text, promote shared emotional experience and meaning-making, extend reading into long-term cultural events, and stimulate creative responses to literary works. The article also highlights age-related specifics of ritual implementation, emphasizing the gradual transition from sensory and emotional engagement in early childhood to elementary interpretation, reflection, and creative self-expression in older preschool age.

It is argued that the systematic integration of literary reading rituals into the daily practices of preschool institutions and families transforms reading from an occasional educational activity into a stable cultural practice. Such an approach contributes to the development of children's empathy, imagination, aesthetic sensitivity, and ability to co-create meanings in interaction with literary texts, thus supporting the formation of reading culture as a lasting personal value.

Keywords: reading culture; literary reading; reading rituals; preschool education; artistic and pedagogical interaction; cultural practice.

Постановка проблеми. У сучасному освітньо-культурному просторі літературне читання дітям раннього та дошкільного віку дедалі частіше розглядають не лише як засіб мовленнєвого розвитку чи підготовки до навчання грамоти, а як художньо-педагогічна подія, що забезпечує входження дитини у світ культури, смислів і цінностей. У цьому контексті особливого значення набуває формування читацької культури – цілісного утворення, що охоплює емоційно-ціннісне ставлення до книги, здатність до художньо-естетичного сприймання літературного тексту, переживання його образів і смислів, а також готовність до співучасті в літературному спілкуванні.

Попри наявність значної кількості досліджень, присвячених методиці читання дітям, розвитку мовлення та інтересу до книги, у практиці дошкільної освіти літературне читання нерідко залишається епізодичною, фрагментарною діяльністю, що позбавлена внутрішньої цілісності та смислової глибини. За таких умов книга сприймається дитиною як навчальний атрибут або засіб організації заняття, а не як джерело емоційного досвіду та художнього переживання.

Одним із перспективних шляхів подолання цієї суперечності є ритуалізація літературного читання – організація повторюваних, символічно насичених форм взаємодії дитини й дорослого з художнім текстом. Особливої ваги ритуали літературного читання набувають у ранньому та дошкільному віці, коли провідними є емоційно-образні форми пізнання світу, а входження в культуру здійснюється через повтор, ритм, символ і спільну дію з дорослим. Саме в цей віковий період ритуали можуть виконувати роль ядра системи формування читацької культури, забезпечуючи безперервність, цілісність і глибинний особистісний зміст літературного досвіду дитини.

Водночас у науково-педагогічному дискурсі проблема ритуалів літературного читання здебільшого осмислюється фрагментарно, зокрема як сукупність окремих методичних прийомів або рекомендацій. Недостатньо з'ясованими залишаються питання їхньої системної організації, функціонального призначення, вікової специфіки та культурно-мистецького потенціалу. Це зумовлює актуальність звернення до ритуалів читання як до цілісного педагогічного феномену, здатного забезпечити формування читацької культури дітей раннього та дошкільного віку на засадах гуманістичної та естетично орієнтованої освіти.

Аналіз основних досліджень та публікацій.

Упродовж останніх десятиліть особливої гостроти набула проблема зниження спонтанного інтересу дорослих і дітей до книжок, що актуалізує пошук дієвих технологій «повернення» книги в дитячий повсякденний досвід [3; 11; 22]. У цьому ключі важливими для нас є підходи, що трактують літературну діяльність як соціокультурну практику

взаємодії, яка реалізується через спеціально організовані ситуації контакту дитини з художнім текстом і опосередковується нормами, цінностями та символічними формами культури.

Зарубіжні автори, зокрема D. Barton, M. Hamilton, M. A. Thumala Olave, наголошують, що читання постає не лише як процес сприймання змісту, а як подієва форма культурного досвіду, пов'язана з ustalеними сценаріями взаємодії, способами привласнення тексту, емоційно-тілесною включеністю та комунікативною підтримкою з боку дорослого [19; 20; 22]. Подібні підходи простежуються й в українській культурологічній думці, де культурні практики трактуються як повторювані, соціально закріплені форми дії, спрямовані на передавання смислів і цінностей культури (Р. Демчук, О. Олійник, Д. Король, В. Судакова) [5; 16].

Суголосним означенням підходам є педагогічне бачення проблеми, пов'язане з визначенням поняття «читацька культура» стосовно дитини раннього та дошкільного віку. У національній педагогічній традиції читацьку культуру пов'язують із ціннісним ставленням до книги, емоційно-естетичним переживанням змісту, розвитком мовлення та здатністю взаємодіяти з текстом у прийнятних для віку формах [4; 8; 10]. У дослідженнях, присвячених методиці роботи з дитячою книгою в закладах дошкільної освіти (ЗДО), підкреслено, що необхідність цілеспрямованої роботи на кожному віковому етапі – від перших емоційних реакцій і «спільної уваги» до книги до елементарних форм осмислення персонажів, подій і авторського задуму в старшому дошкільному віці (А. Богуш, Н. Гавриш, І. Кондратець, І. Кіндрат, О. Савченко, В. Сухомлинський, О. Табака та ін.). Українські дослідники забезпечують методичне та культурологічне підґрунтя щодо добору творів, організації виразного читання, а також розмаїття форм художньо-мовленнєвої діяльності у ЗДО [3; 4; 9; 10; 13; 14].

Вітчизняні та зарубіжні дослідники підкреслюють значення спільного читання дорослого та дитини (інтерактивного читання з підказками й розгортанням дитячих висловлювань) для стабільно позитивного ефекту в мовленнєвому розвитку, формуванні наративних умінь і компонентів ранньої грамотності, наголошуючи водночас на важливості регулярності читання, контексту взаємодії та організації дорослим «якісної участі» дитини [8; 10; 20]. Окрім мовленнєвих результатів, останні публікації дедалі частіше порушують питання «доданої цінності» читання як регулярного сімейного/освітнього ритуалу, що позитивно впливає на розвиток емпатійних реакцій, уяви, креативності, здатності дитини проживати емоційні стани персонажів.

У цьому контексті особливого значення набуває ритуал як педагогічно доцільна форма організації дитячого досвіду, що забезпечує емоційну безпеку, передбачуваність і смислово насиченість

взаємодії з літературним твором. Науковці вказують, що ритуали читання надають цьому процесу стійкості, передбачуваності та емоційної значущості, перетворюючи його на очікувану подію повсякденного життя дитини. У такому форматі читання постає як естетично організований простір співпереживання, де художнє слово, інтонація, пауза, тиша, жест і спільна увага утворюють єдину смислову цілісність.

Означений підхід створює підґрунтя для розгляду ритуалізованих форм взаємодії з художнім текстом у дошкільній освіті як ядра системи формування читацької культури у дітей раннього та дошкільного віку та ефективного засобу залучення дитини до культурного простору, формування ціннісного ставлення до книги й розвитку читацької культури. Ритуали літературного читання, входячи в щоденну практику групи чи родини, підтримують сталі очікування, формують позитивну афективну прив'язаність до книги та задають смислову рамку літературного досвіду. На практичному рівні цю ідею активно популяризують і в українському освітньому просторі (як «ритуали читання»), що підтримують зв'язок і близькість), однак наукового узагальнення для дошкільця в системному вигляді бракує.

Метою статті є теоретичне обґрунтування ритуалів літературного читання як ядра системи формування читацької культури у дітей раннього та дошкільного віку, розкриття їхнього художньо-педагогічного потенціалу, функціональних особливостей та значення для емоційно-ціннісного, естетичного та смислового входження дитини у світ книги.

Виклад основного матеріалу. Ідея систематизації ритуалів літературного читання як педагогічного інструменту, що повертає читанню статус події, а дитині – право бути співтворцем смислу, виникла в процесі реалізації інноваційного проекту Всеукраїнського рівня «Теоретико-методичні основи виховання читацької культури у дітей дошкільного віку» у 19 закладах дошкільної освіти Волинської, Житомирської, Львівської та Хмельницької областей, розпочатого в січні 2025 року.

Вивчення теоретичних основ проблеми та аналіз організації літературно-мовленнєвої діяльності в практиці ЗДО дали змогу дійти висновку про системоутворювальну функцію ритуалів літературної діяльності в дошкільному віці, які забезпечують поступовий перехід від слухання як разової дії до читання як особистісно значущої культурної практики. Наше дослідження спрямоване на: пробудження у дітей бажання слухати, розглядати та повертатися до книги; формування вміння слухати та взаємодіяти з текстом; розвиток здатності розуміти, переказувати й коментувати ключові смисли, а також творити на основі тексту в різних видах активності (гра, театр, малювання, власні висловлювання) [3; 4].

Попри поширений у практиці дошкільної освіти формалізований і фрагментарний підхід до організації взаємодії дітей із літературними творами, ми прагнемо відновити традиції читання як мистецької події, а не лише педагогічної технології, зведеної до інтересу до книги чи мовленнєвих умінь. Ефективним способом реалізації цього задуму, на нашу думку, є ритуали літературного читання.

На нашу думку, ритуали літературного читання в освітньому просторі ЗДО доцільно розглядати не як окремі методичні прийоми, а як взаємопов'язану систему, що забезпечує регулярність, емоційну насиченість і смислову цілісність читацького досвіду дитини. Кожен ритуал виконує певну педагогічну та художньо-естетичну функцію, водночас усі вони спрямовані на формування читацької культури як ціннісного ставлення до книги, художнього слова й процесу читання загалом.

Методично важливо підкреслити, що ритуал літературного читання має відносно сталу структуру, що забезпечує передбачуваність і емоційну безпеку дитини та водночас залишає простір для смислотворення. У нашому розумінні ритуал доцільно розглядати як «малий сценарій» художньо-педагогічної події, що містить такі інваріантні компоненти:

1) **сигнал-початок** (знак/символ/інтонаційна формула), який відмежовує читання від повсякденності й створює «порог» входження в художній простір;

2) **налаштування на слухання** (організація пози, простору, спільної уваги, коротка пауза тиші);

3) **власне читання** (виразне виконання тексту дорослим, інтонаційні акценти, паузи, темпоритм);

4) **післядія** (коротка тиша, мінімальна рефлексія, «слово-відгук», мікродія або творча відповідь);

5) **сигнал-завершення** (закриття книги, фраза/ жест «повернення», що зберігає відчуття завершеності події).

Такий алгоритм ритуалу дає змогу утримувати баланс між стабільністю форми (ритм, повтор, символ) і відкритістю змісту (різні інтерпретації та емоційні відгуки), що є принципово важливим для формування читацької культури в дошкільному віці.

Ефективність ритуалів літературного читання визначається не лише їх наявністю, а й якістю художньо-педагогічної реалізації. До головних вимог зараховуємо:

– *регулярність і сталість* – ритуал має «жити» у режимі дня або тижня, а не бути випадковим прийомом;

– *естетична організація читання* – впливовість читання значною мірою залежить від володіння дорослим такими мовними засобами, зокрема голосом, паузами, темпом, тишею, жестами;

– *безоцінність дитячих відгуків і висловлювань* – дорослий має підтримувати, а не оцінювати інтерпретації, поважати право дитини мовчати;

– дозування тривалості – ритуал коротший за заняття, що має не переважувати, а налаштувати;

– відповідність твору та особливостей взаємодії з текстом віку – тексти для раннього віку мають бути лаконічними та ритмічними з неодноразовими повторами; акцент у текстах для старших дошкільників має бути на смисловій глибині, моральних/ціннісних колізій;

– співучасть дорослого – дорослий не «контролює», а «проживає» текст разом із дітьми, моделюючи культурну поведінку слухачів.

Представимо головні групи ритуалів літературного читання.

До групи **ритуалів читання як ритму дня та життя** можна зарахувати такі, що забезпечують вписування літературного читання в природний ритм життя дітей, формують стійкі асоціації між читанням і почуттям спокою, безпеки, внутрішньої зібраності. До них належать такі ритуали, як:

– «Ранкова книга» (коло, жест тиші; «відкриваємо книгу»; читання; коротке завершення);

– «Вечірня казка» (символ – дзвіночок/свічка; поза слухача; читання; творче проживання вражень);

– «Тиха хвилина з книгою» (сталі день і час; сигнал/знак; самостійний вибір книги; 7–10 хв зосередженого читання/розглядання);

– «Мить тиші після фіналу» (закриваємо книгу; 10–15 с тиші; коротке «що я відчув/ла»; обмін репліками).

Особливого значення для оптимізації художньо-естетичного сприймання дітьми літературних текстів набуває група ритуалів входження в художній текст. Застосування ритуалів цієї групи перетворюють читання на подію, зустріч з книгою, книжковими персонажами, здійснюючи перехід від повсякденної діяльності до художнього переживання, формують налаштування на слухання та емоційне співпереживання. Серед ритуалів цієї групи такі:

– «Перша зустріч з новою книжкою» (сюрпризна поява книги; розгляд обкладинки; назва й автор; дитячі припущення щодо змісту нової книги);

– «Казковий дзвіночок» (дзвіночок/шепіт/особлива фраза; поза слухача; читання);

– «Чарівне коло слухання» (коло слухачів; знаковий жест уваги до книги; поза слухача; читання; коротке завершення).

Для забезпечення освітньо-виховного впливу літературного твору важливими є ритуали, що сприяють усвідомленню дитиною власного досвіду взаємодії з текстом, розвитку емпатії та здатності до інтерпретації художніх смислів. Їх застосування збагачує процес читання діалогом за змістом твору, переводить дитину з позиції пасивного слухача в позицію співучасника та співтворця смислу. Ці ритуали створюють безпечний простір для висловлення думок і почуттів, підтримують суб'єктивне прочитання тексту кожною дитиною

та формують первинний досвід рефлексії. До групи ритуалів спільного переживання і смислоутворення належать:

– «Коло думок» (розмова «по колу» з правом говорити або мовчати; безоцінна підтримка різних інтерпретацій; фокус на почуттях і враженнях);

– «Запитання до книги» (після читання діти формулюють власні запитання до тексту, персонажів або автора);

– «Слово, яке запам'яталось» (вибір слова/фрази, що «відгукнулося»; обговорення причин; уточнення значення);

– «Книга для всіх» (повернення до одного тексту в різні дні з новими акцентами та запитаннями).

Наступна група ритуалів має тривалий, подієвий характер і спрямована на інтеграцію читання в культурне життя дитячої спільноти. Вони дають змогу вийти за межі окремого заняття чи епізодичного читання, перетворюючи взаємодію з літературними творами на сталу культурну практику, що охоплює різні види дитячої активності, взаємодію з дорослими та однолітками, залучення сім'ї. Ці ритуали формують у дітей відчуття причетності до спільної літературної події, підтримують інтерес до книги впродовж тривалого часу та сприяють накопиченню цілісного читацького досвіду. До цієї групи належать:

– «Книга тижня» (повторне звернення до твору протягом тижня в різних формах: читання, обговорення, ігри, творчі завдання);

– «Тиждень книги» (тематично організований період, присвячений книзі та персонажам, із різними освітніми активностями);

– «Святкова книга» (читання, приурочене до календарних/родинних/культурних подій, що підкреслює символічний зміст книги як носія пам'яті та традицій);

– «Літературне свято» (підсумкова подія, що поєднує читання, гру, театралізацію, музику й образотворчу діяльність).

Окрему групу становлять ритуали творчого відгуку, що забезпечують перенесення пережитих під час читання художніх смислів у власну активну діяльність дитини. Їхнє педагогічне значення полягає в тому, що дитина отримує можливість не лише зрозуміти та інтерпретувати літературний твір, а й виразити особистісне ставлення до нього засобами різних видів творчості. Такі ритуали сприяють глибшому осмисленню тексту, розвитку уяви, емоційно-ціннісної сфери та формуванню досвіду культурної самопрезентації. Важливою умовою їхньої реалізації є відсутність зразків для копіювання й оцінювання результату за естетичними критеріями, що зберігає унікальність дитячого переживання прочитаного. До групи ритуалів творчого відгуку належать:

– «Театр після читання» (імпровізована театралізована гра як вільне проживання образів і взаємин

персонажів через рух, міміку, інтонацію, власні висловлювання; підтримка тілесно-рухового та соціально-комунікативного вимірів тексту);

– «Ілюстрація-відгук» (індивідуальне або спільне зображення за мотивами прочитаного, що відтворює не «весь сюжет», а епізод/образ/настрій, який найбільше вразив; коментування власного вибору кольорів і форм без нав'язування «правильних» рішень).

У сукупності описані ритуали утворюють систему, у якій кожен елемент має власну функцію, але водночас працює на спільний результат – формування читацької культури як стійкої особистісної цінності. Саме системність, регулярність і художня організація ритуалів дають змогу розглядати читання не як епізодичну діяльність, а як важливий компонент культурного розвитку дитини.

Ритуали літературного читання мають вікову специфіку, зумовлену змінами в домінантних механізмах сприймання тексту – від сенсорного та емоційно-тілесного співпереживання до первинної рефлексії, інтерпретації та смислотворення. З огляду на це, добір ритуалів і способів їх виконання доцільно узгоджувати з віковими можливостями дітей.

У ранньому віці (1–3 роки) провідними є ритуали ритму та безпеки («ранкова книга», «тиха хвилинка»), короткі сигнали-початки; тривалість читання мінімальна; «післядія» переважно невербальна (жест, звук, рух, показ).

У молодшому дошкільному віці (3–4 роки) зростає роль ритуалів входження у текст. Допускаються короткі запитання-відгуки, «слово, яке запам'яталось», а також активні творчі відповіді – короткі, ситуативні (імпровізаційний мінітеатр, малюнок-настрій).

Для середнього дошкільного віку (4–5 років) характерним є посилення «діалогу із текстом» («коло думок», «запитання до книги»). Діти вже здатні співвідносити події та мотиви персонажів, утримувати сюжет, а творчий відгук стає змістовнішим (рольова гра, театралізація епізоду).

У старшому дошкільному віці (5–6/7 років) актуалізуються ритуали смислотворення та подієві практики («книга тижня», «літературне свято»), з'являється можливість елементарної

інтерпретації авторського задуму, ціннісних виборів персонажів; творчий відгук набуває ознак «культурної презентації» (розповідь, мініпостановка, колективний проєкт).

Ця диференціація підтверджує доцільність розгляду ритуалів як гнучкої системи, що змінює акценти залежно від вікових можливостей, проте зберігає спільну смислову мету – підтримати становлення дитини як читача і співтворця смислу.

Висновки. У статті обґрунтовано доцільність розгляду ритуалів літературного читання як ядра системи формування читацької культури у дітей раннього та дошкільного віку. Показано, що ритуалізація взаємодії з художнім текстом забезпечує перехід від епізодичного слухання до цілісного, особистісно значущого читацького досвіду, у межах якого книга постає не як дидактичний засіб, а як культурна подія і простір смислотворення.

Систематизація ритуалів за функціональними групами (зокрема ритуали: читання як ритму дня і життя, входження у художній текст; спільного переживання і смислотворення; творчого відгуку; тривалі подієві ритуали) дала змогу виявити їхній художньо-педагогічний потенціал і показати, що кожна група виконує специфічну роль у формуванні емоційно-ціннісного ставлення до книги, розвитку емпатії, уяви, здатності до інтерпретації та творчого самовираження.

Встановлено, що системне впровадження ритуалів літературного читання створює умови для емоційної безпеки, передбачуваності та смислової насиченості взаємодії з художнім текстом, підтримує сталі очікування дитини та формує позитивну «афективну прив'язаність» до книги. У такій системі читання набуває статусу регулярної культурної практики, інтегрованої в повсякденне життя дитячої спільноти та родини.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні критеріїв і показників сформованості читацької культури на різних вікових етапах; емпіричному вивченні впливу окремих груп ритуалів на емоційно-ціннісні та наративні прояви дитини; а також у створенні методичних моделей упровадження ритуалів літературного читання в освітній простір ЗДО та сімейне виховання.

Використані літературні джерела

1. Волошина Г., Коберник Г. Слово як засіб створення художнього образу. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи: Збірник наукових праць УДПУ ім. Павла Тичини*. 2019. № 1. С. 27–33.
2. Гавриш Н. В., Табака О. М., Безсонова О. К. До проблеми ознайомлення дітей раннього віку з літературними та фольклорними творами. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 8(54). С. 262–274. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8\(54\)-262-273](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)-262-273).
3. Гавриш Н. В., Кондратець І. В. Готовність вихователів і майбутніх вихователів до ролі трансляторів читацької культури в організації літературної діяльності дітей раннього і дошкільного віку. *Science in the modern world: innovations and challenges. 9th International Scientific and Practical Conference* (Toronto, Canada, May 15–17, 2025). Toronto: Perfect Publishing, 2025. С. 483–493.
4. Гавриш Н. В., Піроженко Т. О. Поліфункціональні можливості казки в освітньому процесі ЗДО. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 10 (44). С. 850–862. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-850-862](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-850-862).

5. Демчук Р., Олійник О., Буценко О., Король Д., Богуцький А. Культурні практики в контексті модерних тенденцій глобалізації: монографія. Київ: Ін-т культурології НАМ України, 2024. 190 с. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15240462>.
6. Дітюк П. П. Проєктний підхід до розвитку суб'єктності. *Технології розвитку інтелекту*. 2021. Т. 5. № 1(29). DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2021.5.1.6>.
7. Доборович В. Ще раз про казку. Урок позакласного читання у 2-му класі. *Початкова школа*. 2019. № 3. С. 46–48.
8. Дячок С. О. Формування читацької грамотності школярів на уроках літератури в умовах дистанційного навчання. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 8 (346). С. 128–139. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-8\(346\)-1-128-139](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-8(346)-1-128-139).
9. Замелюк М., Магдесюк Л. Мистецтво арт-терапії у роботі з дітьми дошкільного віку. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2021. Том 7. № 2. С. 79–85. DOI: [https://doi.org/10.5253/msu-pp.7\(2\).2021.79-85](https://doi.org/10.5253/msu-pp.7(2).2021.79-85).
10. Карнаухова А. Формування читацької культури сучасного вихователя. *Молодий вчений*. 2017. № 3.2. (43.2). С. 76–80.
11. Карнаухова А. Вплив казки на формування особистості дитини. *The XXVIII International Science Conference "Trends in science and practice of today" (Ankara, Turkey, June 01–04, 2021)*. Ankara, 2021. С. 290–295.
12. Мороз Л., Сафін О., Андрусик О. Вплив емоцій на ефективність творчого процесу. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2021. Том 7. № 3. С. 87–93. DOI: [https://doi.org/10.52534/msu-pp.7\(3\).2021.87-93](https://doi.org/10.52534/msu-pp.7(3).2021.87-93).
13. Погрібна І. Особливості методики роботи із дитячою книгою в дошкільних навчальних закладах в аспекті формування читацької культури дитини. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3273/1/pogribna.pdf>.
14. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Вибрані твори. Київ, 1977. Т. 3. 282 с.
15. Свідло Т., Сторожик М. Ритуал як культурний феномен у традиційному та інноваційному аспектах. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b833cacc-335f-4ccb-9a18-6bd0839492c8/content>.
16. Судакова В. Культурні практики в повсякденних та публічних комунікаціях: тенденції соціального відтворення та модернізації: монографія. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2022. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15092647>.
17. Цінько С. В. Читацька компетентність як основа формування медіаграмотної особистості. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 8 (346). С. 224–232. DOI: [10.12958/2227-2844-2021-8\(346\)-1-224-232](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-8(346)-1-224-232).
18. Barton D., Hamilton M. Local literacies: Reading and writing in one community. London: Routledge, 2012. 224 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203125106>.
19. BookTrust. Advent Reading for Families: How Daily Shared Reading Boosts Engagement. London: BookTrust, 2022. 12 p.
20. Thumala Olave M. A. Reading matters: Toward a cultural sociology of reading. *American Journal of Cultural Sociology*. 2022. Vol. 10. No. 2. P. 245–273. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41290-022-00162-3>.
21. Thumala Olave M. A. Exploring the sacrality of reading as a social practice. *American Journal of Cultural Sociology*. 2021. Vol. 9. P. 1–27. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41290-021-00132-3>.
22. Whitehurst G., Lonigan C. Dialogic Reading: An Effective Way to Read Aloud with Young Children. *Reading Rockets*. 2018. URL: <https://www.readingrockets.org>.
23. Clark C., Teravainen-Goff A. Children's and Young People's Reading in 2023. *National Literacy Trust Report*. London, 2023. 54 p.

References

1. Voloshyna, H., & Kobernyk, H. (2019). Slovo yak zasib stvorennia khudozhnogo obraza [Word as a means of creating an artistic image]. *Psycholoho-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly: Zbirnyk naukovykh prats UDPU im. Pavla Tychny – Psychological and Pedagogical Problems of Modern School: Collection of Scientific Works of Pavlo Tychny UGPU*, (1), 27-33. [in Ukrainian].
2. Havrysh, N. V., Tabaka, O. M., & Bezsonova, O. K. (2025). Do problemy oznaiomlennia ditei rannoho viku z literaturnymy ta folklornymy tvoramy [On the problem of familiarizing young children with literary and folklore works]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and Innovations of Science*, (8(54)), 262-274. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8\(54\)-262-273](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)-262-273). [in Ukrainian].
3. Havrysh, N. V., & Kondratets, I. V. (2025). Hotovnist vykhovateliv i maibutnikh vykhovateliv do roli transliatoriv chytatskoi kultury v orhanizatsii literaturnoi diialnosti ditei rannoho i doshkilnogo viku [Readiness of educators and future educators for the role of transmitters of reading culture in the organization of literary activity of young and preschool children]. *Science in the modern world: innovations and challenges. 9th International Scientific and Practical Conference – Science in the modern world: innovations and challenges. 9th International Scientific and Practical Conference*, 483-493. [in Ukrainian].
4. Havrysh, N. V., & Pirozhenko, T. O. (2024). Polifunktsionalni mozhlyvosti kazky v osvitiomu protsesi ZDO [Polyfunctional possibilities of a fairy tale in the educational process of preschool education institutions]. *Perspektyvy ta*

- innovatsii nauky – Perspectives and Innovations of Science*, (10(44)), 850-862. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-850-862](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-850-862). [in Ukrainian].
5. Demchuk, R., Oliinyk, O., Butsenko, O., Korol, D., & Bohutskyi, A. (2024). Kulturni praktyky v konteksti modernykh tendentsii hlobalizatsii [Cultural practices in the context of modern trends of globalization]. Kyiv. 190 p. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15240462>. [in Ukrainian].
 6. Ditiuk, P. P. (2021). Proiektnyi pidkhid do rozvytku subiektnosti [Project approach to the development of subjectivity]. *Tekhnologii rozvytku intelektu – Technologies of Intellect Development*, 5(1(29)). DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2021.5.1.6>. [in Ukrainian].
 7. Doborovych, V. (2019). Shche raz pro kazku. Urok pozaklasnoho chytannia u 2-mu klasi [Once again about the fairy tale. Extracurricular reading lesson in the 2nd grade]. *Pochatkova shkola – Primary School*, (3), 46-48. [in Ukrainian].
 8. Diachok, S. O. (2021). Formuvannia chytatskoi hramotnosti shkolariv na urokakh literatury v umovakh dystantsiinoho navchannia [Formation of reading literacy of school children in literature lessons in the conditions of distance learning]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of LNU named after Taras Shevchenko*, (8(346)), 128-139. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-8\(346\)-1-128-139](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-8(346)-1-128-139). [in Ukrainian].
 9. Zameliuk, M., & Mahdesiuk, L. (2021). Mystetstvo art-terapii u roboti z ditmy doshkilnoho viku [The art of art therapy in working with preschool children]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universitetu. Seriya «Pedagogika ta psykholohiia» – Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 7(2), 79-85. DOI: [https://doi.org/10.5253/msu-pp.7\(2\).2021.79-85](https://doi.org/10.5253/msu-pp.7(2).2021.79-85). [in Ukrainian].
 10. Karnaukhova, A. (2017). Formuvannia chytatskoi kultury suchasnoho vykhovatelya [Formation of reading culture of a modern educator]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, (3.2.(43.2)), 76-80. [in Ukrainian].
 11. Karnaukhova, A. (2021). Vplyv kazky na formuvannia osobystosti dytyny [The influence of a fairy tale on the formation of a child's personality]. *The XXVIII International Science Conference "Trends in science and practice of today" – The XXVIII International Science Conference "Trends in science and practice of today"*, 290-295. Ankara. 6 p. [in Ukrainian].
 12. Moroz, L., Safin, O., & Andrusyk, O. (2021). Vplyv emotsii na efektyvnist tvorchoho protsesu [The influence of emotions on the effectiveness of the creative process]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universitetu. Seriya «Pedagogika ta psykholohiia» – Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 7(3), 87-93. DOI: [https://doi.org/10.52534/msu-pp.7\(3\).2021.87-93](https://doi.org/10.52534/msu-pp.7(3).2021.87-93). [in Ukrainian].
 13. Pohribna, I. (2019). Osoblyvosti metodyky roboty iz dytiachoiu knyhoiu v doshkilnykh navchalnykh zakladakh v aspekti formuvannia chytatskoi kultury dytyny [Peculiarities of the methods of working with children's books in preschool educational institutions in the aspect of forming a child's reading culture]. Kryvyi Rih. 15 p. Retrieved from: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3273/1/pogribna.pdf>. [in Ukrainian].
 14. Sukhomlynskyi, V. (1977). Sertse viddaiu ditiam. Vybrani tvory [I give my heart to children. Selected works]. Kyiv. Vol. 3, 282 p. [in Ukrainian].
 15. Svidlo, T., & Storozhyk, M. (2023). Rytual yak kulturnyi fenomen u traditsiinomu ta innovatsiinomu aspektakh [Ritual as a cultural phenomenon in traditional and innovative aspects]. Kyiv. 8 p. Retrieved from: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b833cacc-335f-4ccb-9a18-6bd0839492c8/content>. [in Ukrainian].
 16. Sudakova, V. (2022). Kulturni praktyky v povsedennykh ta publichnykh komunikatsiiakh: tendentsii sotsialnoho vidtvorennia ta modernizatsii [Cultural practices in everyday and public communications: trends of social reproduction and modernization]. Kyiv. 210 p. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15092647>. [in Ukrainian].
 17. Tsinko, S. V. (2021). Chytatska kompetentnist yak osnova formuvannia mediahramotnoi osobystosti [Reading competence as a basis for the formation of a media-literate personality]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of LNU named after Taras Shevchenko*, (8(346)), 224-232. DOI: [10.12958/2227-2844-2021-8\(346\)-1-224-232](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2021-8(346)-1-224-232). [in Ukrainian].
 18. Barton, D., & Hamilton, M. (2012). Local literacies: Reading and writing in one community. London. 224 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203125106>.
 19. BookTrust. (2022). Advent Reading for Families: How Daily Shared Reading Boosts Engagement. London. 12 p.
 20. Thumala Olave, M. A. (2022). Reading matters: Toward a cultural sociology of reading. *American Journal of Cultural Sociology*, 10(2), 245-273. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41290-022-00162-3>.
 21. Thumala Olave, M. A. (2021). Exploring the sacrality of reading as a social practice. *American Journal of Cultural Sociology*, 9, 1-27. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41290-021-00132-3>.
 22. Whitehurst, G., & Lonigan, C. (2018). Dialogic Reading: An Effective Way to Read Aloud with Young Children. *Reading Rockets*. Retrieved from: <https://www.readingrockets.org>.
 23. Clark, C., & Teravainen-Goff, A. (2023). Children's and Young People's Reading in 2023. National Literacy Trust Report. London. 54 p.

Прийнято 13 квітня 2026 року.

Затверджено 14 травня 2026 року.

Опубліковано 31 травня 2026 року.